

13. Вишновецька С. В. Санкція норми трудового права // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці, 1998. – Вип. 24 Правознавство. – С. 84.
14. Вишновецька С. В. Поняття норми трудового права // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці, 2000. – Вип. 82. Правознавство. – С. 63 (60-63).
15. Общая теория права / Ю. А. Дмитриев, И. Ф. Кузьмин, В. В. Лазарев и др. / под общ. Ред. А. С. Пиголкина. – М., 1996 – С. 312 (496).
16. Попов В. И. Нормативное регулирование трудовых правоотношений и применение норм трудового права : автореф. дис. ... докт. юрид. наук. – Екатеринбург, 2000. – С. 13.
17. Кримінальний кодекс України від 01 вересня 2001р. № 2341-Ш // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131. із змінами та доповненнями.
18. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. N 322-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 1971. – № 50. – Ст. 375. із змінами та доповненнями.
19. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР – 1984. – N 51. – Ст. 1122.
20. Про порядок вирішення колективних трудових спорів (конфліктів): Закон України від 3 березня 1998 р. № 137/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 34. – Ст. 227.

УДК 349.3:369.5.001.73:364.22

Скіпенко Р. Е., НУ «ЮАУ ім. Я. Мудрого»

РОЛЬ ЗАХОДІВ ПЕНСІЙНОГО РЕФОРМУВАННЯ У РОЗВ'ЯЗАННІ ПРОБЛЕМИ БІДНОСТІ

У статті аналізується вплив деяких заходів пенсійного реформування на соціально-правове явище бідності громадян, аргументується доцільність запровадження механізму накопичувальної пенсійної системи як інструмента подолання бідності.

В статье анализируется влияние некоторых мер по пенсионному реформированию на социально-правовое явление бедности граждан, аргументируется целесообразность внедрения механизма накопительной пенсионной системы как инструмента в борьбе с бедностью.

In the article the influence of some pension reformulation for social-legal phenomenon of citizens is analyzed; the purposefulness in inculcation of the mechanism of accumulating pension system as the instrument in the fight with poverty is argued.

Важливим завданням сучасного етапу соціально-економічних перетворень у нашій державі без сумніву є виконання заходів щодо реформування пенсійної системи, що сприятиме збільшенню доходів громадян, зниженню рівня бідності насамперед серед працюючих громадян та зменшенню розриву між показниками бідності у місті та сільській місцевості, розв'язанню соціальних проблем і підвищенню рівня життя населення.

Проблеми соціального забезпечення, в тому числі пенсійного страхування, останнім часом активно досліджували вітчизняні науковці, а саме: М. Бойко, В. Бурак, В. Плиса, С. Синчук, І. Сирота, І. Ярошенко, С. Прилипко, Е. Лібанова, Б. Надточій, М. Папієв, Л. Ткаченко, Б. Зайчук та ін.

Актуальність даної статті зумовлена необхідністю вивчення та аналізу радикальних заходів щодо реформування пенсійної системи, що має важливе значення для забезпечення сталого розвитку України, подолання наслідків фінансово-економічної кризи, підвищення рівня соціального забезпечення пенсіонерів.

Тому метою статті є аналіз запровадження накопичувальної системи як інструменту в розв'язанні проблеми бідності в контексті сучасних соціально-економічних реформ в Україні.

Проблема бідності в Україні набула офіційного визнання після затвердження Указом Президента України від 15 серпня 2001 р. № 637 Стратегії подолання бідності, яка встановила значення терміна "бідність", єдиний відносний критерій віднесення різних верств населення до категорії бідних, визначила основні напрями та етапи подолання бідності [1].

Моніторинг показників бідності свідчить про позитивні тенденції, проте проблема бідності залишається актуальною і потребує подальшого розв'язання.

Бідність – це комплексна проблема, а її подолання є довготривалим процесом. Оптимальним варіантом розв'язання цієї проблеми є поєднання активної соціальної політики, спрямованої на відновлення і зростання зайнятості та створення умов для гідної праці, з ефективною підтримкою найуразливіших верств населення.

Для оцінки бідності застосовуються такі критерії:

межа бідності	визначена за відносним критерієм 75 відсотків медіанного рівня середньодушових еквівалентних сукупних витрат
межа крайньої бідності	визначена за відносним критерієм 60 відсотків медіанного рівня середньодушових еквівалентних сукупних витрат та адаптована до критерію Європейського Союзу
межа абсолютної бідності	визначена за критерієм прожиткового мінімуму
межа абсолютної бідності	визначена за критерієм вартості добового споживання на рівні 5 доларів США відповідно до паритету купівельної спроможності з метою порівняння її з міжнародними показниками

Для проведення оцінки бідності за зазначеними критеріями передбачається: використання даних комплексного вибіркового обстеження умов життя домогосподарств; розроблення методики комплексної оцінки бідності на національному та регіональному рівні; розроблення та здійснення заходів, спрямованих на підвищення надійності показників бідності на регіональному рівні.

Для розв'язання проблеми бідності необхідна цілеспрямована політика, що ґрунтується на економічних та фінансових можливостях держави та максимальній ефективності їх використання.

Так, відповідно до ст. 8 Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» № 2411-17, в ред. від 01.07.2010, з метою забезпечення гарантованих Конституцією України прав і свобод громадян на основі впровадження європейських стандартів соціального захисту, підвищення якості соціального забезпечення населення основними засадами внутрішньої політики в соціальній сфері зазначені:

1) надання громадянам упродовж усього життя соціальних гарантій на основі вдосконалення системи соціальних стандартів і пільг;

2) досягнення ефективного демографічного розвитку;

3) поліпшення соціального захисту дітей, утвердження духовно і фізично здорової, матеріально забезпеченої та соціально благополучної сім'ї;

4) трансформація державної політики у сфері зайнятості та ринку праці, у тому числі шляхом розвитку партнерства між роботодавцями і найманими працівниками, власниками підприємств, установ, організацій та професійними спілками;

5) подолання бідності і зменшення соціального розшарування, зокрема шляхом забезпечення державних гарантій щодо реалізації соціальних прав працівників підприємств, установ, організацій усіх форм власності та удосконалення системи пенсійного забезпечення, створення умов для гідного життя людей похилого віку, стимулювання розвитку системи пенсійного страхування [2]. Україна також задекларувала пріоритетні заходи щодо подолання бідності прийняттям Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року, в якій окреме місце приділяється вдосконаленню пенсійного страхування шляхом запровадження накопичувальної системи. Розв'язання проблеми передбачається за такими напрямками, як удосконалення механізму оплати праці та соціального діалогу як основних чинників створення умов для гідної праці, розвиток системи соціального страхування та удосконалення пенсійної системи в цілому.

У свою чергу, з метою вдосконалення пенсійної системи необхідно:

- 1) покращити матеріальне забезпечення у разі виходу на пенсію працівників освіти, культури, охорони здоров'я;
- 2) удосконалити порядок призначення та індексації пенсій;
- 3) забезпечити розвиток накопичувальної системи пенсійного страхування;
- 4) реформування системи соціального захисту;
- 5) впровадження нормативно-правової бази, що стимулюватиме розвиток інноваційно-інвестиційної діяльності.

Залишається сподіватися, що вищезгадані положення будуть якісно втілені в життя та стануть дієвим механізмом подолання проблеми бідності.

Фінансування цих заходів здійснюється за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів, а також за рахунок коштів інших джерел. Обсяг фінансування за рахунок коштів державного та місцевого бюджетів визначається щороку виходячи з конкретних завдань та можливостей бюджету.

Слід зауважити, що створення інституційно-технічних умов для спрямування частини єдиного внеску до накопичувальної системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування в період 2011-2015 покладено на Мінсоцполітики, Мінфін, Мінекономрозвитку, Пенсійний фонд України, Мін'юст, ДКЦПФР, Держфінпослуг.

Проведення моніторингу показників бідності покладено на Мінсоцполітики, Мінекономрозвитку, Держстат, Національну академію наук щокварталу [3].

Забезпечення розвитку накопичувальної системи пенсійного страхування задля впливу на подолання бідності потребує, насамперед, усунення проблем, існуючих в солідарній системі, та удосконалення механізму функціонування накопичувального страхування, який, хоча і достатньо розроблений, але не позбавлений дискусійних і суперечливих аспектів.

Передбачається, що з того року, коли бюджет Пенсійного фонду стане бездефіцитним, частина пенсійних відрахувань громадян молодших 35 років буде надходити до державного накопичувального пенсійного фонду з подальшим підвищенням частки відрахувань з 2 % до 7 %. Через два роки ці гроші застрахований громадянин України зможе забрати і вкласти у недержавний пенсійний фонд, який наділений функцією адміністрування пенсійного рахунку. Але в нашій державі ринок недержавних пенсійних фондів на сьогодні є досить примітивним, зокрема, причиною є низький розвиток ринку цінних паперів. Такі фонди не є надійними. Майже 90 % дефіциту бюджету ПФ пов'язано з відшкодуванням людям різниці між мінімальною пенсією і нижче цього рівня. Формула нарахування пенсій така, що

Пенсійний фонд змушений це робити, забезпечуючи таким способом законодавчі гарантії громадян України. І ситуація що склалася жодним чином не змінилася після прийняття закону.

З урахуванням демографічних і економічних реалій України, бездефіцитність бюджету ПФ може ще довгий час залишатися недовсяжною. Крім того, є багато питань які стосуються тих структур, які займаються пенсійними коштами людей. На законодавчому рівні не визначено, як будуть обиратися компанії з управління активами на другому рівні пенсійної системи та їх чітко визначена відповідальність.

В умовах масової видачі зарплат в конвертах важко спрогнозувати об'єми накопичення громадян. Перш ніж запроваджувати другий рівень пенсійного забезпечення, потрібно стимулювати перехід на виплату білих зарплат.

Тепер розглянемо нову пенсійну реформу в Україні для тих, кого не будуть стосуватися відмічені відрізування, але безпосередньо торкнеться збільшення пенсійного віку в Україні. Нагадаємо, збільшення пенсійного віку для жінок буде відбуватися поступово до 60 років вже з жовтня цього року. Для чоловіків-держслужбовців пенсійна реформа передбачає збільшення пенсійного віку на два роки, до 62 років, починаючи з 2013 року (також в декілька етапів). Окрім того, почне працювати норма закону про підвищення пенсійного стажу: у жінок з 25 до 30 років, чоловіків – з 30 до 35 років. Проте при стажі в 30 років і при досягненні 55 років у жінок в найближчі три роки буде можливість піти на пенсію.

Тим, хто старше 35, потрібно задуматися про своє пенсійне забезпечення. Тому що, дивлячись на норми закону, вони виявляться найменш захищеними – для них передбачена лише державна пенсія при посиленні умов її отримання.

Але в набагато гірших умовах перебувають безробітні жінки, яким на сьогодні під 50. Для них нова пенсійна реформа в Україні 2011 року – важка проблема. Як заробити відсутній стаж? Знайти роботу в такому віці, навіть при наявності досвіду, практично неможливо. Як результат – мізерна пенсія на старості років [4].

Таким чином, ураховуючи важливість питання соціального розвитку економіки та соціального захисту населення, питання пенсійного забезпечення насамперед вирішує система страхування.

Виходячи із аналізу законодавчих заходів щодо подолання проблеми бідності та малозабезпеченості населення, а також із сучасного демографічного, соціально-економічного стану України запровадження і розвиток загальнообов'язкової накопичувальної системи пенсійного страхування дозволять поліпшити пенсійне забезпечення майбутніх поколінь пенсіонерів, які не зможуть отримувати адекватні розміри

пенсій виключно за рахунок солідарної пенсійної системи. Крім того, акумулювання коштів у Накопичувальному фонді створить потужне джерело довготривалих інвестицій в економіку країни, що неодмінно позитивно відобразиться на забезпеченості населення в цілому.

Література:

1. Указ Президента України «Про Стратегію подолання бідності» від 15 серпня 2001 р. № 637 // Офіційний вісник України від 31.08.2001 – 2001 р. – № 33. – Стор. 39. – Ст. 1525.
2. Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» № 2411-17, в ред. від 01.07.2010 // Відомості Верховної Ради України. – 2010. – № 40. – Ст. 527.
3. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми подолання та запобігання бідності на період до 2015 року» № 1057 від 31 серпня 2011 р. // Офіційний вісник України від 24.10.2011 – 2011 р. – № 80. – стор. 34. – ст. 2946.
4. Шляхи подальшого реформування пенсійної системи України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.pfu.gov.ua.

УДК 61:34.03

*Самофал М. М., Інститут держави та права
ім. В. М. Корецького НАН України*

ВІДМОВА ВІД МЕДИЧНОГО ВТРУЧАННЯ ПРИ НАДАННІ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ ДІТЯМ: ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВСТВА І ПРАКТИКИ

В статті розглянуто та проаналізовано стан та перспективи правового регулювання відмови від медичного втручання щодо дітей. Визначено основні проблеми, що виникають при реалізації права на відмову від медичного втручання щодо дітей і запропоновано порядок їх вирішення.

В статье рассмотрены и проанализированы состояние и перспективы правового регулирования отказа от медицинского вмешательства в отношении детей. Определены основные проблемы, возникающие при реализации права на отказ от медицинского вмешательства относительно детей, и предложен порядок их решения.

The article reviews and analyzes the state and perspectives of legal regulation of medical intervention refusal involving children. The main problems arising when exercising the right to refuse of medical intervention involving children are identified and the way to solve them is proposed.